

УДК 811.111'271:[378.091.64:378.018.43]

DOI: 10.35619/iiu.v1i19.592

Богачик Марина

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри практики англійської мови
та методики викладання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0001-8063-9901
e-mail: marina.bogachik@gmail.com

Байло Юлія

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри практики англійської мови
та методики викладання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID:0000-0003-1491-1254
e-mail: yuliia.bailo@rshu.edu.ua

ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті досліджується ефективність використання автентичних відеоматеріалів для формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови у процесі дистанційного навчання. Розглядаються різні класифікації відеоматеріалів. Аналізуються позитивні аспекти використання автентичних відеоматеріалів у навчанні англійської мови, зокрема їхній вплив на розвиток навичок розуміння мови на слух, усне та писемне мовлення, читання, вимову, вивчення граматичних структур та нової лексики, формування культури мовлення здобувачів вищої освіти. Розглядаються можливі труднощі у застосуванні автентичних відеоматеріалів у процесі дистанційного навчання англійської мови (мовна складність, доступність та технічні обмеження, підготовка викладача, тощо) та пропонуються шляхи їх подолання.

Досліджується методика використання відеоматеріалів у віддалених умовах та їхня роль вінтенсифікації навчального процесу, підвищенні мотивації, зацікавленості здобувачів вищої освіти у вивченні англійської мови.

Пропонуються різні види діяльності для кожного етапу застосування автентичних відеоматеріалів у процесі дистанційного навчання майбутніх учителів англійської мови (вибір автентичних відеоматеріалів, підготовчий етап перед переглядом, перегляд, після перегляд, робота зі словником, рефлексія та самооцінка). Результати підкреслюють важливість інтеграції

автентичних відеоматеріалів у віртуальне навчання для досягнення кращих успіхів у формуванні іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови.

Ключові слова: автентичні відеоматеріали, дистанційне навчання, іншомовна комунікативна компетентність, здобувачі вищої освіти, майбутні вчителі англійської мови.

Постановка проблеми. У сучасному світі іншомовна комунікативна компетентність відкриває безліч можливостей як в особистісному житті, так і в професійній сфері та сприяє збагаченню культурного досвіду. Одним з провідних засобів формування іншомовної комунікативної компетентності є автентичні відеоматеріали.

Актуальність використання автентичних відеоматеріалів у процесі дистанційного навчання англійської зводиться до їх здатності передати реальну мовну ситуацію, автентичний мовний матеріал та культурний контекст. Вони надають здобувачам вищої освіти можливість познайомитися з різноманітними акцентами, живою мовою та реальними комунікативними ситуаціями, що сприяє розвитку навичок розуміння мови на слух, усного та писемного мовлення.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Вивченням проблеми навчання іноземних мов з використанням відеоматеріалів займалися Н. Кравченко, Л. Морська, Д. Брінтон, К. Канін-Вілсон, М. Шрозбрі, А. Жученко, Д. Хаймз, А. Холлідей, Дж. Хармер, Дж. Скрівенер та інші. Проте проблема ефективного застосування автентичних відеоматеріалів у процесі навчання англійської мови залишається актуальним з огляду на виклики, що постають перед українською системою освіти під час пандемії та війни. Зокрема, постає питання доцільного та ефективного застосування зазначених відеоматеріалів у процесі дистанційного навчання, адже методика роботи з відеоматеріалом часто зводиться лише до перегляду фільму, виконання вправ на переказ чи написання твору, як слушно зазначає Н. Мостепан (2012).

Мета статті – проаналізувати концепцію застосування автентичних відеоматеріалів у процесі дистанційного навчання англійської мови та їх значення у формуванні іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Іншомовна комунікативна компетенція формується завдяки автентичним матеріалам, основним джерелом яких є відеоматеріали. «Відеоматеріали – це будь-який матеріал (відеофільм, відеофрагмент, відео курс, відео програма), що підлягає демонстрації в навчальних цілях з використанням відеотехніки» (Захарова, 2015).

Дж. Хармер пропонує таку класифікацію відеоматеріалів:

а) програми у записі (off-air programs): програми, записані з певних телеканалів. Деякі з них досить важкі для розуміння, особливо ті, де використовуються різні акценти;

б) відео з реального життя (real-world videos): використання художніх чи документальних фільмів під час навчального процесу потребує ретельного вибору теми та рівня складності аби відеоматеріали були доречними;

в) відео для вивчення мови (language learning videos): головна перевага відео для вивчення мови в тому, що вони були розроблені для учнів з потенційними здібностями. Однак не завжди такі відео є якісними та достовірними, тому їх потрібно відбирати з особливою ретельністю (Harmer, 2005).

Автентичні відеоматеріали є головним елементом у навчанні іноземної мови, оскільки вони пропонують реальну, живу мовну практику, що сприяє формуванню іншомовної комунікативної компетентності. Відмінність автентичних відеоматеріалів криється у їх походженні: це оригінальні мовні матеріали, створені для комунікації між носіями мови.

Розглянемо основні переваги використання автентичних відеоматеріалів. Насамперед, вони відображають різноманітні комунікативні ситуації, використовують актуальну лексику, ідіоми, фразеологізми та реалії мовлення. Такі матеріали допомагають майбутнім учителям англійської мови ознайомитися з різними акцентами та варіантами мовлення, що є важливим аспектом іншомовної комунікативної компетентності.

Перевага відеоматеріалів – в інтеграції аудіо та візуальних засобів. К. Кеннінг-Вілсон зазначає, що можливість бачити ораторів та мову тіла є величезною перевагою для слухачів. Відео забезпечує не лише прослуховування, але й візуальне зображення, завдяки чому легше засвоюється новий словниковий запас, спостерігаючи за мовою тіла або жестами мовця (Canning-Wilson, 2000).

Крім того, автентичні відеоматеріали мають значний культурний контекст, який розширює мовні знання та розуміння культурної специфіки мови. Вони пропонують майбутнім учителям англійської мови унікальну можливість вивчати культуру, традиції, звичаї та спосіб життя носіїв мови. Це дозволяє не тільки вдосконалити мовні навички, а й розширити світогляд та розуміння культурного контексту мови.

Окрім того, використання автентичних відеоматеріалів сприяє розвитку навичок розуміння мови на слух. Здобувачі освіти мають можливість працювати з реальними швидкостями мовлення, виявляти найважливіші ідеї, розуміти контекст та добирати додаткову інформацію з контексту, жестів та міміки.

Використання автентичних відеоматеріалів може ефективно сприяти формуванню мовної компетенції майбутніх учителів англійської мови, зокрема:

1) мовлення та вимова: відеоматеріали надають можливість спостерігати за реальними життєвими ситуаціями та відпрацьовувати свою вимову. Вони можуть моделювати імітацію різних мовних акцентів та звуків, допомагаючи поліпшити їхню вимову;

2) розуміння на слух: автентичні відеоматеріали допомагають майбутнім учителям англійської мови розвивати навички розуміння мови на слух, розрізняти вимову, інтонацію та мовленнєві засоби, що сприяє поліпшенню аудіювання та розуміння мовлення в реальних умовах;

3) граматики та лексики: автентичні відеоматеріали є відмінним джерелом для вивчення граматики та лексики, адже пропонують приклади реального вживання мовних структур та нових слів у контексті, що допомагає засвоїти граматичні правила та розширити словниковий запас;

4) культурна компетенція: автентичні відеоматеріали допомагають майбутнім учителям англійської мови розширити свої знання про культуру та традиції англійськомовних країн. Вони пропонують візуальне сприйняття культурних аспектів, таких як звичаї, свята, традиції, кухня та інші сфери повсякденного життя. Це допомагає краще розуміти культурний контекст мови, розвивати толерантність та повагу до інших культур.

Використання автентичних відеоматеріалів у процесі дистанційного навчання англійської мови має свої практичні аспекти, на які варто зважати для його успішної реалізації. Нижче представлено деякі рекомендації щодо використання автентичних відеоматеріалів як засобу формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови:

1) вибір відеоматеріалів: важливо обирати відеоматеріали, які відповідають віковій групі та рівню мовної компетентності здобувачів вищої освіти. Матеріали мають бути цікавими, актуальними та відповідати основній меті навчання. Також слід забезпечити урізноманітнення матеріалів, аби майбутні учителі англійської мови мали можливість ознайомитися з різними жанрами, темами та стилістикою мовлення;

2) підготовчий етап, перед перегляд та після перегляд: перед тим, як презентувати відеоматеріал, необхідно ознайомитися з ним заздалегідь, щоб оцінити його відповідність та підготувати необхідні завдання. Після перегляду відео варто провести обговорення, у якому здобувачі вищої освіти зможуть висловити свої думки, запитання та коментарі щодо матеріалу (дебати, круглі столи, дискусії, тощо);

3) робота зі словником: важливо активно включати роботу зі словником у процесі використання автентичних відеоматеріалів. Майбутні учителі англійської мови можуть виділяти незнайомі слова та фрази, шукати їх значення, складати словникові картки або виконувати вправи, пов'язані з лексикою, яка застосовується у відеоматеріалі;

4) розробка післяпереглядових завдань: після перегляду відеоматеріалу важливо запропонувати післяпереглядові завдання, що спрямовані на поглиблене розуміння матеріалу, розвиток комунікативних навичок та творчих здібностей. Завдання можуть охоплювати запитання на розуміння змісту відео, обговорення теми, рольові ігри або вправи, що вимагають висловлення власної думки. Наприклад, інсценізація відео-фрагментів, написання міні-сценарію, інтерв'ю з головними/другорядними героями, письмове рецензування, «німе кіно» – озвучення слайдів чи відео фрагментів, аналіз головних/другорядних героїв (характерів, мотивів вчинків, тощо). Все це стимулює активне залучення здобувачів вищої освіти, сприяє розвитку мовленнєвої компетенції та відпрацюванню навичок комунікації;

5) інтерактивність та співпраця: використання автентичних відеоматеріалів можна поєднувати з різними формами інтерактивної роботи та співпраці між здобувачами вищої освіти. Це можуть бути групові дискусії, рольові ігри,

спільні проєкти, дебати або інші активні форми роботи, що залучають усіх учасників навчального процесу до спільної мовної практики та взаємодії. Це сприяє розвитку комунікативних навичок, сприйняття різних точок зору та розширенню соціокультурного розуміння;

б) рефлексія та самооцінка: після завершення роботи з автентичним відеоматеріалом, важливо провести рефлексію та самооцінку здобувачами вищої освіти. Вони можуть обговорити свої успіхи, складнощі та зробити висновки щодо свого прогресу у розвитку іншомовної комунікативної компетентності, що сприяє самоосвіті та саморегуляції, а також покращенню навичок самооцінки та самоконтролю.

З огляду на ці практичні аспекти, використання автентичних відеоматеріалів може стати ефективним інструментом для формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови. Використання автентичних відеоматеріалів спонукає майбутніх вчителів англійської мови до самостійності, творчості та активного використання мови в різних ситуаціях, що важливо для подальшої професійної діяльності.

Проте використання автентичних відеоматеріалів у процесі дистанційного навчання англійської мови не лише має свої переваги, але й вимагає розуміння певних труднощів, зокрема:

1) мовна складність: автентичні відеоматеріали можуть містити різні лексичні одиниці, граматичні структури та інтонаційні особливості, які можуть бути викликом для здобувачів вищої освіти на різних рівнях мовної компетенції. Викладачі мають бути готовими до підтримки здобувачів вищої освіти у розумінні та аналізі цих елементів, а також до створення відповідних завдань, що допоможуть їм засвоїти нову лексику та граматику;

2) доступність та технічні обмеження: одним із викликів може бути доступність автентичних відеоматеріалів. Не завжди легко знайти відео, що відповідають певним вимогам та потребам здобувачів вищої освіти. Крім того, наявність необхідного технічного обладнання та доступ до Інтернету можуть бути обмеженими. Автентичні відеоматеріали постійно змінюються та оновлюються, тому викладачі мають постійно відслідковувати нові тенденції та матеріали, які відповідають потребам здобувачів вищої освіти. Вони можуть використовувати різноманітні ресурси, зокрема вебсайти, соціальні мережі, спеціалізовані платформи тощо для пошуку інноваційних та актуальних відеоматеріалів, що стимулюватимуть здобувачів вищої освіти до активної навчальної діяльності;

3) підготовка викладача: використання автентичних відеоматеріалів вимагає ретельної підготовки та ознайомлення з автентичним відеоматеріалом заздалегідь. Викладачу слід завчасно вивчити відеоматеріал, підготувати завдання та матеріали для кожного етапу роботи, а також врахувати потенційні складнощі. Використання автентичних відеоматеріалів вимагає від викладача постійного професійного розвитку та вдосконалення своїх компетенцій. Викладачі можуть брати участь у семінарах, тренінгах, курсах або використовувати онлайн-ресурси, щоб оволодіти новими методиками та стратегіями використання автентичних відеоматеріалів. Крім того, викладачі можуть обмінюватися досвідом та ресурсами з колегами, брати

участь у професійних спільнотах або створювати свої власні мережі спілкування для постійного вдосконалення своєї роботи з використанням автентичних відеоматеріалів. Також слід звернути увагу на необхідність рефлексії та оцінки власної роботи викладача з використанням автентичних відеоматеріалів. Це допоможе виявити сильні та слабкі сторони своєї практики, внести необхідні корективи та покращити свою роботу в майбутньому;

4) викладачу слід зважати на потенційні труднощі, з якими здобувачі вищої освіти можуть зустрітися у процесі перегляду відеоматеріалу, зокрема швидкість мовлення, акцент, відсутність субтитрів тощо. Він має бути готовим до пояснень та підтримки здобувачів вищої освіти у розумінні матеріалу. Варто також уміти ефективно управляти аудиторією під час перегляду відеоматеріалу, забезпечити активну участь та створити сприятливу атмосферу для спілкування та взаємодії.

Після впровадження використання автентичних відеоматеріалів у навчальний процес необхідно провести оцінку їхньої ефективності. Викладачі можуть використовувати різні методи оцінювання, а саме: письмові або усні тести, проєктні роботи, портфоліо тощо. Важливо визначити, наскільки успішно майбутні вчителі англійської мови засвоюють мовні навички та розвивають іншомовну комунікативну компетентність після використання автентичних відеоматеріалів. Тож розглянемо такі критерії оцінки розвитку іншомовної комунікативної компетентності:

1) граматики та лексики: оцінюється вміння здобувачів вищої освіти користуватися правильною граматикою та розширювати свій словниковий запас. Показники можуть охоплювати правильне використання часів, морфологічних форм, лексичних одиниць тощо;

2) аудіювання: оцінюється здатність розуміти англійське мовлення на слух. Показники можуть містити розуміння загального змісту, деталей, основних ідей, тональності мовлення, акценту тощо;

3) говоріння: оцінюється здатність здобувачів вищої освіти висловлювати свої думки та ідеї усно. До показників можна віднести вимову, правильність граматики та лексики, здатність утримувати розмову, розширювати тематичний обсяг мовлення тощо;

4) читання: оцінюється здатність розуміти писемний текст англійською мовою. До таких показників належать розуміння загального змісту, ключових ідей, деталей; використання стратегій читання (сканування, пошук найдоречніших слів тощо);

5) письмо: оцінюється здатність здобувачів вищої освіти писати текст англійською мовою. Показники можуть бути такими, як граматична правильність, лексичне розмаїття, організацію тексту, змістовність, вираження власних думок та аргументів.

Як узагальнення можна застосовувати такі методи збирання даних та оцінки рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови:

1) письмові або усні тести: викладачі можуть створювати тестові завдання, які оцінюють різні аспекти іншомовної комунікативної компетентності, включаючи граматику, лексику, аудіювання, говоріння, читання та письмо.

Тести можуть бути у форматі запитань-відповідей, виконання завдань з певними критеріями, складання розповіді чи есе тощо;

2) проєктні роботи: здобувачі вищої освіти можуть брати участь у проєктах, де вони досліджують конкретну тему, створюють власні матеріали та презентації, спілкуються з іншими учасниками проєкту. Викладачі можуть оцінювати якість та оригінальність проєкту, а також використання мовних навичок у процесі його реалізації;

3) портфоліо: здобувачі вищої освіти можуть створювати портфоліо, де зберігають свої роботи, завдання, проєкти та інші документи, що демонструють їхні досягнення в іншомовній комунікативній компетентності. Викладачі можуть оцінювати портфоліо за критеріями, які відповідають різним аспектам мовної компетенції;

4) спостереження та записи: викладачі можуть спостерігати за здобувачами вищої освіти під час занять, групової роботи, діалогів або інших видів діяльності та робити записи про їхні досягнення і прогрес у розвитку комунікативних навичок;

5) оцінка самими здобувачами вищої освіти: залучення до самооцінки та взаємної оцінки може бути корисним методом. Здобувачі вищої освіти можуть оцінювати свої власні здобутки, використовуючи критерії оцінки, визначені викладачем або спільно зі здобувачами вищої освіти. Це сприяє активізації здобувачів вищої освіти у власному навчанні, розвитку самооцінки та саморефлексії, а також допомагає викладачу отримати додаткову інформацію щодо доступу здобувачів вищої освіти та підвищити мотивацію до навчання.

Використання комбінації цих методів збирання даних та оцінки результатів дозволяє викладачу отримати комплексну інформацію про розвиток іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови та точніше визначити сильні і слабкі сторони здобувачів вищої освіти, виявити рівень їх зростання і досягнення, а також визначити напрями подальшого навчання.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Використання автентичних відеоматеріалів є ефективним і цінним інструментом для формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови. Вони створюють додаткові можливості побудувати реальне спілкування та вдосконалити навички аудіювання, говоріння, читання та письма, розвивати культурну компетентність здобувачів вищої освіти, ознайомлюючи їх з різноманітними аспектами англомовного світу.

Для ефективного використання автентичних відеоматеріалів необхідно враховувати певні фактори, такі як вибір відеоматеріалу залежно від рівня та потреб здобувачів вищої освіти, активна робота зі субтитрами, структуроване обговорення відеоматеріалу та рефлексія над ним тощо.

Оцінка розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів може здійснюватися за допомогою різних методів, застосовуючи письмові та усні тести, проєктні роботи, портфоліо, спостереження та самооцінку здобувачів вищої освіти.

Отже, використання автентичних відеоматеріалів у практиці навчання майбутніх учителів англійської мови є важливим кроком у формуванні їхньої

іншомовної комунікативної компетентності. Вони сприяють активному та цікавому навчанню, розвивають навички сприйняття та використання англійської мови в різних комунікативних ситуаціях. Використання автентичних відеоматеріалів розширює можливості майбутніх учителів англійської мови у формуванні навичок мовлення, розуміння автентичного матеріалу, культурної компетентності та загального розвитку. Засвоєння іншомовних навичок через автентичні відеоматеріали підготує майбутніх учителів англійської мови до ефективного впровадження інноваційних методів навчання та забезпечить їхню успішну практичну діяльність у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Мостепан, Н. (2012). *Демонстрація відео на уроках: методичний аспект*. Кривий Ріг, 23 с.

Захарова, В. (2015). Особливості використання відеоматеріалів на заняттях з іноземної мови у вищих навчальних закладах. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Ч. 2. Київ. СС. 81–88.

Harmer, J. (2005). *How to Teach English*. Longman, 198 p.

Canning-Wilson C. (2000). *Electronic Sources: Practical Aspects of Using Video in the Foreign Language Classroom*. URL: <http://iteslj.org/Articles/Canning-Video.html> (дата звернення 10.01.2024).

REFERENCES

Mostiepan, N. (2012). *Demonstratsiia video na urokakh: metodychnyi aspekt* [Demonstration of Videos in lessons: methodical aspect]. Kryvyi Rih, 23 s. [in Ukrainian]

Zakharova, V. (2015). Osoblyvosti vykorystannia videomaterialiv na zaniattiakh z inozemnoi movy u vyshchyykh navchalnykh zakladakh. [Peculiarities of Using Video materials in Foreign Language Classes in Higher Educational Institutions]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy*. Ch. 2, Kyiv. SS. 81–88. [in Ukrainian]

Harmer, J. (2005). *How to Teach English*. Longman, 198 p.

Canning-Wilson C. (2000). *Electronic Sources: Practical Aspects of Using Video in the Foreign Language Classroom*. URL : <http://iteslj.org/Articles/Canning-Video.html> (data zvernennia 10.01.2024).

**THE USE OF AUTHENTIC VIDEO MATERIALS AS A MEANS OF
FORMING FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE
FOR PROSPECTIVE ENGLISH TEACHERS IN THE PROCESS OF
DISTANCE LEARNING**

Maryna Bohachyk

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the
English Language Practice and Teaching Methods Department,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0001-8063-9901

e-mail: marina.bogachik@gmail.com

Yuliia Bailo

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the English Language Practice and Teaching Methods
Department,

Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0003-1491-1254

e-mail: yuliia.bailo@rshu.edu.ua

Abstract. The article investigates the effectiveness of using authentic video materials for the development of future English teachers' foreign language communicative competence in the process of distance learning. Different classifications of video materials are considered. The article analyses the positive aspects of using authentic video materials in teaching English, in particular, their impact on the development of listening comprehension skills, oral and written communication, reading, pronunciation, learning grammatical structures and new vocabulary, and the formation of a culture of speech of higher education students. The article considers possible difficulties in using authentic video materials in the process of distance learning of English (language complexity, accessibility and technical limitations, teacher training, etc.) and suggests ways to overcome them.

The article investigates the methodology of using video materials in remote conditions and their role in intensifying the educational process, increasing motivation and interest of higher education students in learning English. Different activities are offered for each stage of using authentic video materials in the process of distance learning for future English teachers (selection of authentic video materials, preparatory stage before viewing, viewing, post-viewing, working with a dictionary, reflection and self-assessment). The results emphasize the importance of integrating authentic video materials into virtual learning in order to achieve better success in developing future teachers' EFL communicative competence.

Keywords: authentic videomaterials, distance learning, foreign language communicative competence, higher education students, future English teachers.

Стаття надійшла до редакції 29.02.2024 р.